

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se
agnetha.alariksson@regeringskansliet.se

Remissvar. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen SOU 2020:73

Ert diarienummer M2020/01926

Region Gotland har getts möjlighet att yttra sig över ovanstående utredning och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattande synpunkter

Region Gotland instämmer i utredningens konstaterande att det finns både uttalade och icke uttalade konflikter mellan olika intressenter inom området, vi stödjer utredningens val av metod med dialog och samverkan i utredningsarbetet.

Utgångspunkten för vår återkoppling av de presenterade förslagen är innehåll och inriktning i Gotlands regionala skogsstrategi samt målen i den nyligen antagna regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040. Arbetet med att ta fram dessa har även det gjorts i bred samverkan mellan olika intresseområden.

Skogarna på Gotland innehåller många olika och unika värden – ekonomiska, sociala och klimat- och miljömässiga – som på olika sätt är av stor betydelse för en hållbar regional utveckling. Gotland är kanske inte främst känt som ett skogslän, men skogen utgör en viktig del av det gotländska landskapet och bidrar sannolikt till Gotland attraktionskraft som besöksmål. Skogen är också en viktig inkomstkälla för öns cirka 4000 skogsägare och en bas för lokal träindustri. Skogsägarförhållandena på Gotland är jämfört med fastlandet väldigt annorlunda genom att skogsbolags ägande av skog helt saknas. Hela 83% av skogsmarken ägs av enskilda skogsägare (jämfört med 43% i landet i stort). Av dessa skogsägare är 40% kvinnor och 60% män. Skogen är för många av dessa ca 4 000 enskilda skogsägare ett viktigt komplement till annan näringsverksamhet. Därmed blir äganderätsfrågor för dessa av stor vikt. På Gotland finns flera skogstyper som är unika för landet, både som en följd av naturgivna förutsättningar och av ägar-/brukarstruktur. Region Gotland delar utredningens slutsats att frivilligt formellt skydd bör anges som det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd av skog och där en överenskommelse mellan markägare och myndighet är en förutsättning för beslut. Förslagen kring ändrade direktiv till Skogsstyrelsen för arbetet med inventeringar av nyckelbiotoper är även de viktiga ur ett markägarperspektiv.

Endast för sådan skog som regeringen pekat ut som av särskilt angeläget allmänt intresse, i ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen, bör myndigheterna ha möjlighet att använda tvång i skyddet. Utredningen föreslår att vid upprättande av regionala strategier för formellt skydd, så ska det ske i samverkan med regionala aktörer. I det sammanhanget kan det partnerskap som har bildats vid upprättande av de regionala skogsstrategierna med fördel användas.

Region Gotland delar även utredningens uppfattning att skyddad natur kan bidra till bioekonomin och landsbygdsutveckling, genom att utgöra en destination för en växande besöksnäring. Ett sådant arbete har inletts på Gotland i samband med förstudiearbetet inför inrättande av Nationalpark Bästeträsk. Den inriktningen ligger även i linje med den regionala utvecklingsstrategin och den regionala skogsstrategin.

Region Gotland stödjer utredningens förslag att en fristående, oberoende, nationell samordnare ska tillsättas för att leda framtagandet av det nationella skogsprogrammet. En oberoende person kan säkerställa ett arbetssätt mellan olika intressenter som bättre bygger på delaktighet, rättssäkerhet och förutsebarhet. I det sammanhanget är det viktigt att det finns en tydlig koppling mellan de nationella och regionala perspektiven. Förslaget om att det nationella skogsprogrammet även ska innehålla en strategi för cirkulär bioekonomi är positivt.

Särskilda synpunkter

Kapitel 9. En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

9.3 Nationell samordnare för skogsprogrammet

Region Gotland stödjer utredningens förslag om en särskild utredare som ska fungera som en oberoende, fristående samordnare för att leda dialogprocessen inom det nationella skogsprogrammet. Det är viktigt som anges i utredningen att det nationella skogsprogrammet breddas, så att det tydligare hanterar alla frågor som rör skogen integrerat. Förslaget att samordnaren ska vara en resurs för att stötta de regionala skogsprogrammen är positivt. Region Gotland vill i det sammanhanget understryka vikten av att det avsätts nationella resurser för det regionala arbetet så att samma modell för ett oberoende arbete även kan genomföras regionalt.

9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

Region Gotland delar utredningens slutsats att det behövs en ökad hållbar tillväxt i skogen för att kunna möta framtidens behov av biomassa och samtidigt utnyttja de synergier som ett aktivt mångbruk i samma skog kan medföra och stödjer förslaget att det tas fram ett nationellt mål för hållbar tillväxt i skogen. Det nationella målet kan även kompletteras med regionala sådana.

9.6 Rådgivning för produktion, naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket

Kunskapshöjande insatser riktade till alla aktörer inom området, inte minst enskilda markägare är viktiga för att de ska kunna ta ansvar och initiativ. Förslaget att genomföra en omfattande rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning i skogen är därför central. Samverkan mellan aktörer med olika kompetenser och uppdrag är en förutsättning för ett lyckat resultat och möjlighet att ta tillvara alla perspektiv.

9.7 Klövviltsförvaltning

På Gotland utgör skador orsakade av rådjur betydande problem för skogsbruket. Därför är det viktigt att det, i det arbete som föreslås med att ta fram regler och rekommendationer för att minska skadenivåerna, ges utrymme för regionala variationer.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Region Gotland stödjer utredningens förslag att det ska tas fram ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. Handlingsprogrammet föreslås fungera som styrdokument för myndigheter och underlag för budgetarbetet samt beskriva statens förväntningar på skogsbruket och kommunernas arbete med bevarande av biologisk mångfald i skogen. Som på många andra områden är det viktigt att det nationella programmet ger utrymme för att kunna hantera de regionala förutsättningarna, bland annat avseende de kalktallskogar med lång skoglig kontinuitet som finns på Gotland, på ett sätt som inte missgynnar enskilda skogsägare. Region Gotland instämmer i SKRs kritik om att nationella handlingsprogrammet medger möjlighet att bilda formellt skydd med tvång. Åtgärden syftar till att utöka arealen skyddad skog på ett sätt som inte är synonymt med avsättningar som bygger på frivillighet eller en stärkt äganderätt.

Kapitel 10 Nya och utvecklade skydds och ersättningsformer

10.2 Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbets sättet för skydd av skog

Region Gotland stödjer förslaget att frivilligt formellt skydd ska vara det huvudsakliga arbets sättet för formellt skydd av skog i ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen.

Utredningen förslår här att en reviderad nationell strategi för formellt skydd av skog ska leda till en revidering på regional nivå. I det sammanhanget vill Region Gotland påpeka vikten av att de plattformar som har skapats kring de regionala skogsstrategierna används på ett effektivt sätt.

10.5 Skyddad natur kan spela en aktiv roll för landsbygdsutveckling

Förslaget om att förbättrade förutsättningar för naturturism och friluftsliv samt lokal och regional utveckling i nationalparkerna är positivt. Region Gotland delar bedömningen om att nationalparkerna kan bidra till bioekonomi och landsbygdsutveckling. Ett sådant arbete har inletts som förberedelse inför ett bildande av nationalpark Bästeträsk.

Kapitel 12 Förutsättningarna för nyckelbiotopsregistreringar

12.6 Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar

Region Gotland ser positivt på utredningens förslag att avveckla nyckelbiotopsregistret och i stället utveckla naturmiljöbeskrivningar, förutsatt att dessa kan bli ett stöd för markägare med att identifiera skogliga miljöer med betydelse för biologisk mångfald utan att ge inskränkningar i äganderätten, men ge stöd för markägares enskilda beslut och bedömningar om åtgärder på sin skogsmark.

12.8 Staten bör ta ansvar för brukningsenheter med stor förekomst av utvecklade naturvärden

Förslaget att de så kallade nyckelbiotopsrika brukningsenheter fortsättningsvis ska prioriteras för formellt skydd är positivt utifrån den enskilde skogsägarens perspektiv.

Kapitel 14 Hur kunskapsunderlag om naturvärden ska tas fram och hanteras

14.1 Ett kunskapskrav i skogsvårdslagen

Region Gotland stödjer förslaget att skogsägarens ansvar för kunskap enligt miljöbalken även förs in i skogsvårdslagen. Förslaget underlättar för den enskilde skogsägaren att uppfylla kravet att ha den kunskap om natur och kulturmiljövärden som krävs. Förändringen underlättar även för skogsägaren att ta sitt ansvar för genomförda skogsvårdsåtgärder.

Visby dag som ovan

Eva Nypelius
Regionstyrelsen

Peter Lindvall
Regiondirektör